

KARDOS SÁNDOR ISTVÁN

A rendőri korrupció szinterei

A rendőri korrupció számtalan helyen, módon és formában jelenhet meg. Ennek egyik legfőbb oka, hogy a rendőrség nem „homogén” szervezet, mivel szerteágazó feladatait szolgálati ágakra tagolódva látja el. Az eltérő tevékenységi körök különböző szintereket teremthetnek a rendőri korrupcióhoz. Például egészen más elkövetési szituációkban és eltérő lehetőségek kihasználásával korrumpálódhat a rendészeti, a bünygyi vagy az igazgatásrendészeti állományba tartozó rendőr. Tanulmányomban az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv¹ tagjai általi korrupciós jellegű magatartásokat, azok általános jellemzőit szolgálati áganként mutatom be a fegyelmi szakterületen szerzett szakmai tapasztalataim, valamint konkrét eljárások adatai alapján.

Számtalan megjelenése ellenére a rendőri állomány által elkövetett korrupciós jellegű cselekményeknek közös vonásaik is vannak. Egyik, talán legmeghatározóbb közös elem e cselekményeknél a jogtalan előny megléte. A jogtalan előny – eltérő formában és mértékben – a rendőrnél (passzív vesztegető) és a vele a szolgálati tevékenysége révén kapcsolatba kerülő személynél (aktív vesztegető) is jelentkezik (meg kell jegyezni, hogy a cselekmények kapcsán a rendőr esetében a „passzív” jelző nem a cselekménybeli tevékenységét jelöli, hiszen a rendőr is lehet kezdeményezésében aktív). A rendőri korrupción nem minden esetben konkrét, materializált jogtalan előnyt értünk (például készpénzt), hanem tágabban értelmezve idesorolható minden olyan kedvezmény vagy előny, amelynek felkínálásával az állampolgár elkerülheti a rendőri intézkedés általi hátrányt, szankciót. Ez lehet, egyebek között, kedvezményes vásárlási vagy szolgáltatási lehetőségek felajánlása.

A korrupció folyamatában az abban érintett állampolgár a rendőri intézkedést jogszerűen követő szankció elmaradásával jut jogtalan előnyhöz, a korrumpált rendőr pedig valamilyen „haszon” révén kapja meg a jogtalan előnyt. Kijelenthető tehát, hogy a polgári személy esetében a rendőri korrupciós cselekményeknél az anyagi haszon adásának, illetve elfogadásának az a legfőbb mozgatórugója, hogy magát a rendőri intézkedés alól részben vagy teljesen

¹ A rendőrség szolgálati szabályzatáról kiadott 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet 3. § (2) bekezdés.

kivonja, illetve az őt érintő legálisan alkalmazott szankció mértékét csökkentse, ügyének intézését a neki kedvező irányba befolyásolja. A megvesztegetett rendőrnek a korrupciós magatartás során alapvető érdeke az anyagi vagy anyagi jellegű előny vagy haszon megszerzése.

Mivel a cselekményt elsősorban a rendőrnek az erre való hajlama, belső erkölcsi és normavilágából adódó késztetése határozza meg, ezért nem befolyásolja az elkövetés gyakoriságát az, hogy hónap eleje vagy vége van. Eből következően kijelenthető, hogy a rendőri korrupció esetében nem megélhetési tevékenységről, hanem „kizárólag” anyagi haszonszerzésre irányuló illegális törekvéstről van szó.

Az is kijelenthető a leírtak alapján, hogy a rendőri tevékenység során legálisan, jogszabályok alapján alkalmazható szankciók törvényes lehetősége önmagában nem generálja a rendőri korrupciót, hiszen ez a rendőrség egyik alapfeladata. Ezen az értem, hogy abból, hogy valaki a rendőri hivatást választotta, egyáltalán nem következik az, hogy a törvényben biztosított lehetőségeivel visszaél csupán azért, mert ez a lehetőség rendelkezésére áll. Számátalan feltétel egybeesése – például a rendőr ilyen irányú hajlama, a kollégák negatív hatása stb. – esetén juthat oda egy rendőr, hogy jogszerű intézkedéshez rendelkezésére álló legális szankciók lehetőségével „felvértezve”, azokkal visszaélve lép a korrupció talajára.

A rendőr ilyen irányú hajlamát, esetleg meglévő belső késztetését felerősítheti, hogy általában maguk az állampolgárok is tisztában vannak azzal, mi a tendő egy-egy rendőri intézkedéskor, valamint a „tarifákkal” is. Rendőri intézkedésen ezúttal minden olyan rendőri szolgálati tevékenységet értek – szolgálati ágaktól függetlenül –, amikor az állomány állampolgárokkal kerül kapcsolatba.

Általánosságban – a szolgálati ágak sajátosságainak figyelmen kívül hagyásával – kijelenthető, hogy egy rendőr legtöbbször fokozatosan jut el a korrupcióhoz. Eleinte kisebb szívességeket tesz a szolgálati tevékenysége idején, ezért ugyancsak kisebb szívességeket fogad el (például apróbb ajándékok, egy kávé, egy üdítő). Ezen a szinten nehéz eldönteni – gyakran még maga a rendőr sem tudja felmérni –, hogy az intézkedések tanúsított segítségével „belefér-e” a *szolgálatunk és védünk* szlogenbe, vagy sem. Nehéz is meghúzni a határvonalat, erre vonatkozóan nem is határozható meg egyértelmű szabály, minden egyes eset más. Minden rendőri intézkedés esetében a konkrét körülmények teljes ismeretében lehet a kisebb szívességek vonatkozásában meghúzni a határvonalat a korrupció és az állampolgárbarát rendőr között.

A kisebb szívességek elfogadása vezetheti a rendőrt a korrupciós magatartásokhoz, és megindulhat a komolyabb kedvezmények adása és elfogadása

útján. Ezt a folyamatot nagyon gyakran az idősebb, tapasztaltabb kollégák is elősegítik azzal, amikor azt sugallják, hogy az élet más, nem minden úgy történik, ahogy az iskolában tanítják. Kijelenthető tehát, hogy az adott rendőri kisközösségben kialakult és általánosan elfogadott erkölcsi normarendszer jelentős mértékben meghatározza az egyén (rendőr) korrupció irányába fordulását. Minden közösségnek jelentős fokú személyiségformáló, irányító és nevelő funkciója van, ennek hatása a közös szolgálatellátás okán, a fokozott mértékű bajtársiasság hatására felerősödhet a katonai, rendőri közösségekben. A katonai, illetve katonai jellegű szakmai közösségek tagjait „*a munkahelyi közösségek tagjaihoz hasonlóan a közös tevékenység és az egységes célkitűzés fűzi össze. [...] A katonai közösség a sajátos alapvető katonai-szolgálati funkció mellett szintén rendelkezik szociális-integratív (társadalmi-politikai), valamint irányító és nevelői funkciókkal.*”²

Nem általánosan bevett dolog, de létező jelenség a rendőri állomány körében az új kolléga „bevezetése” a korrupcióba. Ez a gyakorlatban annyit jelent, hogy a rutinosabb kollégák vezetésével, irányításával kisebb, még kimagyarázható korrupciós cselekményekben történő részvétellel „kipróbálják” az új kollégát.

Ha az illető elfogadja a jogsértésben való közreműködést, akkor egyre jelentősebb mértékben vonják be az ilyen jellegű cselekedetekbe. Hogyha már az első közös korrupciós jellegű magatartásnál jelzi a rosszallását, esetleg jelentést tesz parancsnokainak, akkor a rutinosabb „öreg rókák” kiközösítik, a vezetők előtt mondvacsinált okokkal lejárattják.

Összességében azt a látszatot keltik a feletteseknél, hogy az adott személlyel nem lehet dolgozni, vagyis minden tőlük telhetőt megtesznek, hogy az illető kikerüljön a soraikból.

A vázolt magatartásforma elsősorban azoknál a szolgálati ágaknál figyelhető meg, amelyeknél a rendőrök közvetlenül és rendszeresen kerülnek kapcsolatba intézkedéskor az állampolgárokkal (közrendvédelmi, közlekedésrendészeti, határrendészeti szolgálati ágak).

Írásomban az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott rendőri szerv szolgálati ágai szerinti rendőri korrupciós cselekmények legjellemzőbb elkövetési formáit vázolom, eltekintek a szolgálati ágakon belüli szolgálatok, szakszolgálatok, valamint szolgálati formák szerinti további „felbontástól”. Külön is értékelem a szolgálaton kívüli korrupciós jellegű rendőri magatartásokat mint a rendőri korrupció a legkevésbé vizsgált területét.

² Vámosi Zoltán: A katonai kisközösségek. Zrínyi Katonai Kiadó, Budapest, 1985

Szolgálati ágakhoz kapcsolódó korrupciós magatartások

*A közrendvédelmi és a közlekedésrendészeti állomány tagjainak
korrupciója*

Veszélyeztetettség szempontjából első helyen a közrendvédelmi és a közlekedésrendészeti állomány tagjai állnak, mivel szolgálatuk közben rendszeresen találkoznak állampolgárokkal, és ezzel egy időben közterületi intézkedéseiken széles körű szankcionálási lehetőségük van: feljelentést tehetnek, bírságot szabhatnak ki, egyéb joghátrányokat alkalmazhatnak.

Az ismert esetek vizsgálata alapján a korrupciós jellegű cselekmények terén a következő szabályszerűségek állapíthatók meg:

- a) Az állomány tagjai leggyakrabban az esti, éjszakai órákban követik el a közlekedés résztvevőit érintő normaszegő cselekményeiket, amikor a „semmitől feltűnő” szolgálati jármű fényei és a szankcióval fenyegetőzőés oly mértékben sokkoló lehet, hogy az szinte megbénítja az állampolgárt.
- b) A közterületi és a közlekedésrendészeti állomány tagjai saját szolgálati területüket kiváloán ismerve tisztában vannak azokkal a helyszínekkel, amelyek a korrupció szempontjából számukra kedvezők. Ilyenek lehetnek a nehezen belátható útszakaszok, kanyarok, sebességkorlátozással védett útvonalak.
- c) Az elkövetés szempontjából kedveltek az olyan helyszínek, ahol az állampolgárok sem minden esetben legálisan végzik tevékenységüket: közterületi alkalmi és állandó elárúsító helyek, bazárok, nagybani piacok, építkezések, sebesség- vagy egyéb közlekedési korlátozás alá eső útszakaszok.
- d) A jogellenes intézkedés helyszínét a rendőr gyakran a számára kijelölt szolgálat-ellátási területen kívül választja ki, ez jelentős mértékben megnehezíti, gyakran lehetetlenné is teszi az elkövetők kilétének későbbi megállapítását. A járőröknek a szolgálati területükön kívüli, de ahhoz közel eső területeken is megfelelő helyismeretük van ahhoz, hogy a korrupciós cselekmény elkövetéséhez megfelelő helyszínt találjanak.
- e) Közterületi intézkedéseiken a rendőrök előszeretettel élnek vissza rendőri mivoltukkal külföldiek esetében. A külföldi állampolgárok ugyanis nem minden esetben vannak tisztában a hazai jogrenddel, ezért általuk látogatott helyszíneken, illetve azon helyeken, ahol feltűnésük várható, gyakoriak az ilyen jogsértések (például kínai és más nemzetiségűek által üzemeltetett piacok, külföldi kamionok által átutazásra használt útszakaszok). Ezek kedvelt helyszínei a korrupciónak. Az átutazók rövid időn belül elhagyják az

- országot, továbbá nem ismerik a nyelvet, e tényezők csökkentik a rendőr lebukásának veszélyét. Gyakori továbbá, hogy az országban élő külföldiek a kiutasítással – akár alaptalan – fenyegetés esetén azonnal fizetnek.
- f) A közrendvédelmi és közlekedésrendészeti állomány tagjai közötti ellenőrzésnél a járművekben, vagy a vezetők irataiban tapasztalt hiányosságok esetén az intézkedéstől – ellenszolgáltatás fejében – a helyszínen eltekinthetnek. A cselekmény kezdeményezői nem minden esetben a rendőrök, gyakori, hogy az intézkedés alá vontak a korrupció kezdeményezői.
- g) Közúti közlekedési balesetek kapcsán hamis, valótlan adatok rögzítésére is sor kerülhet az állampolgároknak kedvezőbb biztosítási ügyintézés érdekében. Olyan szintre is „emelkedhet” ez az elkövetési magatartás, hogy biztosítási ügyintézésben jártas szakembertől állandó anyagi ellenszolgáltatásban részesülő rendőr rendszeresen valótlan tartalmú baleseti adatokat rögzít, szélsőséges esetben meg nem történt balesetéről állít ki hamis iratokat.
- h) A járórok a környezetükbe tartozó szórakozóhelyeken állandó, visszatérő jelleggel megjelennek, ott szolgáltatásokat vesznek igénybe ingyen vagy kedvezményes áron (kávé, üdítőital, étel elfogadása), cserébe kisebb-nagyobb szívességeket tesznek a tulajdonos kérésére, vagy érdekében.
- i) A szolgálati területükön a járórok elősegítik a prostitúciós tevékenységet (például nem intézkednek a szabálysértőkkel szemben), cserébe készpénz vagy szexuális szolgáltatás rendszeres elfogadása.
- j) Közlekedési baleset helyszínén az intézkedő rendőr a számára rendszeresen fizető autóműködő szolgáltató igénybevételét javasolja, amit a baleset részesei elfogadnak. A rendőr a korrupciós pénzt kaphatja fix összegben is, vagy a szállítások száma alapján, megrendelésenként előre meghatározott értékben.
- k) Az eseti jellegű korrupciós magatartások gyűjteménye igen gazdag, csak két jellemző elkövetési magatartás: súlyos szabályt szegők (például ittas járművezetőkkel) elleni intézkedés elmulasztása készpénzért; áruszállító jármű szállítmányának átvizsgálása után az áru egy részének kikövetelése az intézkedés gyors befejezése, illetve a tüzetesebb átvizsgálás elkerülése érdekében.³

A határrendészeti állomány tagjai által elkövetett korrupció

Hazánk schengeni térséghez csatlakozása után a schengeni külső határok szakaszának jelentős mértékű csökkenésével szűkült a határrendészeti korrupciós jellegű tevékenységek szintere. A határok átjárhatósága miatt (a schengeni

³ Sárközi Ferenc: A rendőri korrupció néhány sajátossága. *Belügyi Szemle*, 1999/10., 70–79. o.

térségen belüli szabad mozgás joga) a határrendészeti állomány csak a schengeni külső határokon kerül kapcsolatba az állampolgárokkal.

Az e területen szolgálók korrupció általi veszélyeztetettsége jelentős. Az országba a szabályok nem teljes betartásával belépő úgynevezett harmadik országbeli állampolgárok gyakran kifejezetten „keresik” a korrumpálható határőrt mind a kisebb jogsértések, mind a jelentős illegális bevételi forrásként szolgáló határokon átnyúló bűnözés esetén (például ember- és cigarettacsempészet).

A tanulmányban a határrendészeti korrupciót a külső határszakaszon mutatott be, a határrendészeti szolgálati ág által az ország területén végrehajtott mélységi ellenőrzések alatti korrupció a közrendvédelmi és a közlekedésrendészeti szolgálathoz hasonló. A határrendészek által elkövetett, a schengeni külső határokhöz kapcsolódó korrupciós cselekmények alapján az elkövetésre vonatkozóan a következő szabályszerűségek állapíthatók meg:

- a) Az útlevél-kezelői szolgálat során, az országba történő be- és kiléptetésekkor az állomány közvetlen kapcsolatba kerül az állampolgárokkal. A korrupciós rendőri magatartások skálája az eseti jellegű kisebb szabálytalanságoktól – „alkalmi” eltekintés – a szervezett formában megvalósuló korrupcióig terjedhet.
- b) Az útlevél-kezelői szolgálat esetében az alkalmi korrupció abban nyilvánul meg, hogy a kedvező elbírálás érdekében (tiltott tárgy behozatala, vagy kivitele, hiányos adattartalmú úti okmányokkal történő belépés, csempészáru behozatala) a rendőr kisebb értékű tárgyakat kap. Ennek értéke változó, lehet például egy üveg ital, egy doboz cigaretta, vagy édesség, némi készpénz, utóbbit a legtöbb esetben a rendőrnek átadott okmányokba helyezik.
- c) A rendszeresen illegálisan árut csempészőkkel a rendőr állandó vagy a „szállításhoz” kötött anyagi ellenszolgáltatásért együttműködik. A szolgálati ág esetében gyakori, hogy visszatérő jogsértés esetén (tiltott tárgyak behozatala, embercsempészet) konkrét, előre megbeszélt időben, a velük állandó korrupciós kapcsolatban lévő rendőr szolgálati idejében zajlik a határátlépés. Ilyenkor fix, előre megbeszélt „tarifákkal” történik a megvesztegetés.
- d) Gyakori, hogy a pénz vagy az egyéb korrupciós előny átadása nem is a határátlétkor történik. A felek előre vagy utólag „rendezik” egymás között a pénz vagy egyéb előny átadását, sőt esetenként nem is a rendőr, hanem egyéb személy (például civil családtag) van jelen a pénzátdáskor, hogy ne terelődhessen a gyanú a rendőrré. Gyakoriak a nyilvános helyszínek is: szórakozóhelyek, kávézók, egyéb, lehetőleg nyilvános helyszínek.
- e) A rendőrt megvesztegetni kívánó állampolgárok a határátlépés idejét leginkább az éjszakai vagy a kora hajnali időszakra tervezik, amikor a határátlétező forgalma gyér, ezzel is csökken a lebukás veszélye.

- f) Korrupciós határrendészeti cselekményeknél az ügynevezett előre vagy utólag történő „fizetés” esetén nem minden esetben anyagi javakban történik a korrupció, egyre gyakoribb a szexuális szolgáltatás igénybevétele.
- g) Az ügynevezett harmadik országbeli állampolgárok szinte mindent megtesznek annak érdekében, hogy átkelhessenek a határon. Ennek tudatában nem ritka, hogy a határrendészek keresik is az e területekről belépőket, nagyon tüzetesen átvizsgálják őket, és a legkisebb szabálytalanság (vagy annak gyanúja, esetleg feltételezése esetén is) maguk kezdeményezik a korrupciót. Segítségükre van, hogy e civilek a magyar jogrendszerrel, a magyar nyelvvvel nincsenek tisztában, eleve kiszolgáltatott helyzetben vannak.
- h) A határrendészet járőreinél leggyakrabban az ember, illetve illegális árúk (például cigaretta) szervezett csempészete esetén jelentkezik a korrupció. A csempészetre szakosodott bandák állandó rendőrrel vannak kapcsolatban, ilyen esetekben állandó feltételek mellett adják a korrupciós pénzeket, nem ritka, hogy a rendőr havi fix összegért „dolgozik” a csempészeknek.
- i) A határrendészeti szolgálati ághoz tartozó rendőrök esetében gyakori az is, hogy szakmai ismereteiket váltják pénzre (a szolgálat végrehajtásához nem kapcsolódó rendőri korrupcióról a későbbiekben külön is írok). A rendőrnek pontos ismeretei vannak a határrendészet tevékenységéről: tudja, milyen formában történik a szolgálat, melyek a rendszer esetleges gyenge pontjai, hol nincs lefedettségük például a határfigyelő kameráknak, mikor merre járnak a járőrszolgálatok a határsávban. Eme ismeretek birtokában a minimálisra csökkenthető a határsávban csempésztevékenységet folytatók lebukása, ezért a csempészek (áru- és embercsempészet) előszeretettel vesztegetik meg az információ kiadására alkalmas rendőröket.
- j) Egy fokkal magasabb szint a határrendészeti korrupció területén, amikor a rendőr szolgálati eszközt (például szolgálati rádiót) tulajdonít el azért, hogy a rádióforgalmazást figyelve minél pontosabb segítséget nyújthasson a jogsértő személyeknek. Olyan eset is előfordult, hogy a határrendész a közreműködés érdekében szolgálati időn kívül szolgálati egyenruhában jelent meg a jogsértés helyszínén, így tartva távol a kollégáit a helyszíntől.

A közrendvédelmi, a közlekedésrendészeti, valamint a határrendészeti szolgálati ág korrupciós cselekményei esetében közös elkövetési magatartások is megfigyelhetők.

A közterületi és a határrendészeti intézkedéskor leggyakrabban alkalmazott pénz átadás-átvételi forma, amikor az intézkedés alá vont állampolgár a kért összeget az ellenőrzés céljából átadott iratokban helyezi el. Az átvett irat

tokat a rendőr a szolgálati járműben, határrendészként a fülkében tekinti meg, így a cselekménye rejtve marad. A pénzt elteszi, az iratokat pedig visszaadja. Ennél az elkövetési módnál elengedhetetlen az intézkedő rendőrök közti konspiratív együttműködés.

A korrupcióval megszerzett pénzt a rendőrök a lehető legrövidebb ideig tartják maguknál, a nagyobb címleteket felváltják, a külföldi fizetőeszközt például a benzinkutaknál beváltják.

Előfordul, hogy a korrupciós pénzt a szolgálatban lévő járórtársukra bízzák, ez az esetleges számonkéréskor csökkenti a lebukást. Esetenként a közterületi állomány tagjai a saját maguknak vagy rokonuknak, ismerősüknek címzett borítékokat tartanak maguknál, és az illegálisan szerzett pénzt a lehető legrövidebb időn belül a legközelebbi postaládába dobják.

Esetleges tetten érés esetén a rendőrök a náluk lévő korrupciós pénzt a földre dobják, beletaposkák a sárba, vagy egyéb módon semmisítik meg (például csatornába, lefolyóba dobják, szélsőséges esetben megeszik).

A bűnügyi szolgálati ág tagjai által elkövetett korrupció

„A bűnügyi szervek dolgozóinál elsősorban az információk jogosulatlanok számára való kiadása, esetenként az adatok meghamisítása fordul elő.”⁴ A szolgálati ág beosztottjainak (nyomozók, vizsgálók) eljáró előadóként jelentős mérlegelési lehetőségük van az állampolgárok ügyeiben.

A bűnügyi állomány rendszeresen bűnelkövetőkkel, bűnözői csoportokkal kerül kapcsolatba, ezek visszatérően is felbukkanhatnak. A bűnözői körök szívesen létesítenek elvtelen kapcsolatot rendőri dolgozókkal, erre a legtöbb-ször a bűnügyi állomány vonatkozásában kerül sor. E kapcsolat kialakításában segíthet a korábbi eljárások idején kialakult ismeretség.

A nagyobb jelentőségű vagy kiemelt tárgyi súlyú büntetőeljárások során az állampolgárok különösen gyakran próbálkoznak a korrupcióval.

A bűnügyi szolgálati ág esetében jelentkező leggyakoribb korrupciós jellegű magatartások a következőkben foglalhatók össze:

- a) Pénzbeli vagy egyéb juttatásokért a vizsgáló, a nyomozó az általa folytatott eljárásokban sok mindent „elintézhet”, beavatkozhat az ügyek menetébe, az eljárás folyamán a gyanúsítottak tőbbletjogokat adhat.

⁴ Uo.

- b) Jogtalan ellenszolgáltatásért cserébe a vizsgáló az eljárásban keletkező adatokat, bizonyítékokat szabadon vagy meghatározott szempontok szerint értékelheti, ily módon például a gyanúsított kedvezőbb elbírálásra számíthat.
- c) A vizsgálónak saját hatáskörében lehetősége van a nyomozások bizonyos keretek közötti lassítására, gyorsítására, ennek érdekében az érintettek ellenszolgáltatást helyezhetnek kilátásba.
- d) Fogva tartott gyanúsított esetében alkalmi vagy állandó előnyöket, kedvezményeket nyújthat az eljáró nyomozó, vizsgáló, ilyen például a gyakoribb látogatás lehetősége, több csomag, levél, vagy az elhelyezés körülményeinek javulása.
- e) A vizsgáló esetenként a fogva tartott gyanúsított szabadlábba helyezésében is aktívan közreműködhet, ha bizonyos eljárási adatokat nem értékél, azokat leplezi, vagy megváltoztatja, esetleg létrehozza.
- f) A nyomozás adatai, bűnügyi információk is kikerülhetnek ellenszolgáltatásért cserébe, konkrét ügyekben, ellenérdekelt fél részére, ily módon a gyanúsított védője pontos és hatékony védekezési taktikát építhet fel.
- g) A bűnügyes rendőr a körözési, gépjármű- és személyi nyilvántartásokból adatokkal szolgálhat illetékteleneknek.
- h) A vizsgáló a teljes nyomozati iratok ismeretében megfelelő kihallgatási taktika alkalmazásával befolyásolhatja az eljárás résztvevőit, például a tanúkat, hogy mely tényeket emeljék ki a nyilatkozataikban, melyeket hallgassanak el a gyanúsított érdekeinek megfelelően.
- i) Vagyon elleni bűncselekményeknél az állampolgárok a gyorsabb biztosítási ügyintézés érdekében keresik fel a bűnügyes rendőrt, aki közreműködhet a nyomozásokat lezáró véghatározatok mielőbbi, soron kívüli kiadásában.
- j) A bűnügyi területen dolgozó rendőr a neki rendszeresen fizető szakembereket ajánlja a sértettnek (lakás- vagy üzletbetörés esetén lakatost és biztonságtechnikai szakembert, gépjárműfeltörés esetén autómentőt és autószerelőt stb.).

A korrupciós előny a bűnügyi állomány esetében is elsősorban készpénz, gyakori a havi, heti rendszerességű állandó összeg elfogadása olyan esetekben, amikor a rendőr folyamatosan adatokat, információkat szolgáltat. A már említett áttételes korrupciós ellenszolgáltatási formák itt is megfigyelhetők.

Az igazgatásrendészeti szolgálati ág tagjai által elkövetett korrupció

E szolgálati ág tagjai különböző hatósági engedélyezési eljárások, a külföldiekkel kapcsolatos ügyintézés, valamint szabálysértési ügyek révén kerülnek hiva-

talos kapcsolatba az állampolgárokkal. Az engedélyezési tevékenységük – nem kizárólag a rendőrségnél, hanem a közigazgatás más területein is – gyakran generálja a korrupciós magatartásokat. Az állampolgárok elsősorban az ügyintézés gyorsaságáért hajlandók plusz anyagi ellenszolgáltatást nyújtani.

A legjellemzőbb és leggyakoribb elkövetési magatartások a következők:

- a) Igazgatásrendészeti engedélyezési ügyekben az ügyintéző a korrupcióban részt vevő ügyfél érdekében soron kívül jár el engedélyek, jogosultságok kiállítása, elkészítése céljából.
- b) Hiányos feltételek, vagy az engedély kiállítását tiltó feltétel megléte esetén az igazgatásrendészeti ügyintéző közreműködhet az engedély kiállításában a meglévő adathiány eltitkolásával egyidejűleg.
- c) Jogkörükben eljárva az ügyintézők fegyvertartási és egyéb engedélyek kiadását is megoldhatják arra jogosulatlan személyek esetében is ellenszolgáltatásért, vagy eseti jelleggel soron kívüli ügyintézással. Gyakori a vadász- és lőfegyverek engedélyezési eljárásának gyorsítása, illetve az engedélyek kiadása feltételhiányos kérelmek esetén.
- d) A külföldi állampolgárokat érintő igazgatásrendészeti ügyintézés a rendőr ellenszolgáltatás fejében felgyorsíthatja, arra jogosulatlanok részére dokumentumokat állíthat ki.
- e) Szabálysértési eljárások esetében az előadó – mérlegelési jogkörében eljárva – a kiszabott összeget csökkentheti, vagy mellőzi a szankció alkalmazását.

Az igazgatásrendészeti szolgálati ág esetében a kedvezőbb ügyintézés reményében felajánlott és elfogadott korrupciós „eszköz” nem elsősorban készpénz, gyakoribbak a kisebb-nagyobb ajándéktárgyak. Ezek értéke esetenként csekély, általában jelképes, a korrupcióval elérni kíván előny megszerzésére viszont így is elegendő. A készpénz mint korrupciós eszköz leginkább a szabálysértési eljárások esetében jelentkezik.

A személy- és objektumvédelmi szolgálati ág tagjai által elkövetett korrupció

A szolgálati ághoz tartozó rendőrök a munkájukról, konkrét tevékenységükről még a közvetlen ismerőseiknek vagy a lakó környezetükben sem beszélnek, kevesen tudják, milyen feladatot végeznek. A tevékenység további jellemzője, hogy a rendőr a munkája közben nem találkozik az állampolgárokkal, ezért e szolgálati ágnál a legkevésbé valószínű, hogy a rendőr korrupciós magatartást tanúsíthat.

A személy- és objektumvédelemmel foglalkozó rendőr esetében a leggyakoribb elkövetési forma, amikor a védett személy(ek)kel meglévő valós vagy feltételezett ismeretségre hivatkozással, azt kvázi felajánlva jut előnyökhöz, ez lehet anyagi vagy egzisztenciális jellegű.

A személy- és objektumvédelmi szolgálati ág tagjai által megvalósított leggyakoribb korrupciós jellegű magatartások a következők:

- a) A védett személlyel meglévő vagy feltételezett ismeretségre hivatkozással a rendőr ellenszolgáltatás ellenében felajánlja szolgálatait hivatalos ügyek intézéséhez, rendőrségi eljárások meggyorsításához, az ügymenet kikapuinak kihasználásával az ügymenetbe való beavatkozáshoz.
- b) A korrupció olyan formában is megvalósulhat, hogy az állampolgárok kérik meg a rendőrt, hogyha igénybe veszi az ismeretségi körét, pénzt vagy egyéb kedvezményeket kap.
- c) A szolgálati ághoz tartozó rendőrök korrupcióban való részvétele és érintettsége – tekintettel a szolgálati feladat jellegére – több esetben átfedést mutat a szolgálaton kívüli, a konkrét szolgálati ághoz nem kapcsolható korrupciós cselekményekkel.

A szolgálaton kívüli, konkrét szolgálati ághoz nem köthető korrupció

A rendőri állomány egyes tagjai a magánéletben is megpróbálnak visszaélni a hivatásukból adódó lehetőségeikkel. Részben véletlenül, részben szándékosan kerülnek kapcsolatba olyanokkal, akiknek kisebb-nagyobb (pénzbeli vagy egyéb) juttatások és előnyök elfogadásáért rendőri mivoltukból adódó ellenszolgáltatást nyújtanak.

A szolgálaton kívüli rendőri korrupció esetében tipizálhatók legkevésbé az elkövetési formák. Ennek ellenére néhány gyakori vagy visszatérő jellegű magatartás megemlíthető.

- a) A szolgálaton kívüli korrupció esetén a rendőri a rendőri szolgálatról meglévő, a szervezet feladatához, tevékenységi köréhez kapcsolódó általános ismereteit „bocsátja áruba” ellenszolgáltatásért (a határrendészeti szolgálati ág korrupciós cselekményeinél már szerepelt ez a jellegű magatartás). Ebben az esetben a rendőr a jól értesült, mindent elintézni tudó személy benyomását kelti, ez az attitűd alapozza meg jogsértést.
- b) Szórakozóhelyeken a szolgálaton kívüli rendőrök ellenszolgáltatásért védelmi jellegű tevékenységet végezhetnek rendszeresen vagy eseti jelleggel. A rendőrt „alkalmazó” személyeknek hasznos, ha egy hivatalos személy van jelen az üzletükben, a rendőr ellenszolgáltatásként a pénzen kívül

- egyéb kedvezményeket is kaphat: ingyen fogyasztás, prostitúciós tevékenységet folytató helyeken szexuális szolgáltatás díjmentes igénybevétele.
- c) Szolgálaton kívüli rendőrök a szolgálati jelleg felhasználásával vagy arra utalással gyakran segédkeznek ellenszolgáltatásért valós vagy vélt tartozások behajtása, elszámolása érdekében, üzleti vitákban.
 - d) Gépjármű-kereskedelemmel foglalkozó cégeknek a velük korrupciós szövetséget kötő rendőr nyilvántartási adatokat szolgáltatathat ki, közreműködhet a járművekkel kapcsolatos igazgatásrendészeti tevékenységben.
 - e) Ellenszolgáltatás fejében a rendőr alkalmi vagy állandó segítséget nyújthat rendőrségi eljárásokban, esetleg ügyvédi, magánnyomozói irodákkal ilyen jellegű kapcsolatot építhet ki.
 - f) Rendőri arculat felhasználásával szolgálaton kívül a rendőr aktívan részt vesz bűncselekményekben. Jelenléte azáltal csökkenti a lebukás veszélyét, hogy az elkövetők elleni jogszerű rendőri intézkedés esetén – felfedve rendőri mivoltát – az intézkedést meggátolhatja.
 - g) Szolgálaton kívüli rendőr ellenszolgáltatásért őrző-védő vállalkozásokban tevékenykedik olyan módon, hogy konfliktus esetén rendőri mivoltát felhasználva intézkedik.
 - h) Esetenként szolgálati igazolvány, szolgálati okmányok, iratok és eszközök pénzért történő eladása civileknek.
 - i) Szolgálaton kívül a rendőr jómódú emberekkel anyagi ellenszolgáltatáson alapuló viszonyt létesít és tart fenn előnyök nyújtása vagy információk kiadása érdekében.
 - j) Olyan tendencia is megfigyelhető, hogy a bűnözői életmódot folytató személy vagy közösség keresi meg a rendőrt, és ajánlkozik ismerősnek, barát-nak, vagyis szándékosan keresik a kapcsolatot az arra alkalmas rendőrökkel. Eleinte csak kisebb „szívességek” kérése történik ellenszolgáltatásért, majd ha a rendőr ebben partner, akkor „nagyobb tételekben” is próbálkoznak.
 - k) A rendőri állomány egy része kifejezetten keresi a kapcsolatot a vagyonos állampolgárokkal, és ellenszolgáltatás fejében a tevékenységéből adódó visszaéléseket követ el.

A korrupcióval foglalkozó hazai szakirodalom által kevésbé vizsgált terület a szolgálati tevékenységhez nem köthető és a szolgálaton kívül megvalósuló rendőri korrupció. Sokszínűsége következtében – álláspontom szerint – ezen a területen további jelentős kutatás végezhető a jövőben.

Következtetések, javaslatok

A korrupció a rendőri szolgálati ágak tevékenységi köreinek különbözőségéből adódóan más-más formában, szolgálati áganként tipizálhatóan jelennek meg. Ezek előfordulási okait, a megjelenésüket elősegítő körülményeket, valamint a megelőzés érdekében szükséges és leghatékonyabb parancsnoki intézkedéseket a szakterületi sajátosságok figyelembevételével, a napi szakmai munka keretein belül lehet és indokolt megtenni.

A rendőri korrupciót nyilvánvalóan nem lehet teljesen megszüntetni, de törekedni kell arra, hogy a lehető legalacsonyabb szintű legyen. Erre figyelemmel nemcsak a rendőri vezetői állománynak, de a rendőrség minden egyes tagjának törekednie kell az ilyesfajta cselekmények visszaszorítására. A megelőzés leghatékonyabb eszköze azonban a parancsnoki munka, mivel a parancsnok ismeri legjobban a szolgálati ág működését, a rendőri korrupció megvalósulásának lehetőségeit és módjait.

Azt is tudnia kell egy parancsnoknak, hogy az ilyesfajta cselekmények esetében elsődleges és a normaszegést megalapozó tényező az anyagi előny. E közös elemre épülve kell a rendőrség szolgálati ágainál a korrupciót kiváltó eltérő tényezőket figyelembe venni. Az így szerzett ismeretek birtokában, azokat konstruktívan alkalmazva képzelhető el a korrupció elleni megfelelő hatékonyságú fellépés, mivel a korrupciós rendőri magatartások alaphelyzetben is nehezen felderíthetők.

A leírtak alapján a rendőri korrupció megelőzése és felfedése érdekében teendő – elsősorban – parancsnoki intézkedések a következők:

- a korrupció gyanújába keveredő rendőrök áthelyezése más beosztásba, az állomány szükség szerinti rotációs cseréje a szolgálatok során;
- az állomány rendszeres és visszatérő jellegű oktatása a korrupciós helyzetekről, az azok észlelése kapcsán szükséges teendőkről;
- a közterületi állomány eligazításainak és a szolgálat végi beszámoltatásának kiterjesztése az adott szolgálati feladathoz kapcsolódó, leggyakoribb korrupciós magatartásokra;
- a járőrpárok rendszeres, közvetlenül a szolgálat kezdetén végrehajtott cseréje, ekként az egymással esetleg korrupció érdekében bizalmi kapcsolatban lévőek kapcsolati rendszerének bomlasztása;
- visszatérő, de eltérő módon és időpontokban, napszakokban végrehajtott célirányos parancsnoki ellenőrzés, amelynek a vizsgálatot megelőző közvetlen szolgálati tevékenységre is ki kell terjednie;

- az ellenőrzésekbe a belső védelmi vagy belső ellenőrzési munkát ellátó szervek, egységek visszatérő bevonása;
- a szoros elszámoltatású okmányok rendszeres vizsgálata, a szolgálati feladathoz kapcsolódó dokumentumok, valamint eljárási iratok (nyomozások, hatósági eljárások stb.) visszatérő felülvizsgálata, majd utóellenőrzése;
- a rendőrség kezelésében lévő nyilvántartási és prioritási rendszerek használati jogosultságának – akár számítástechnikai szakemberrel történő – utólagos kontrollja, a lekérdezések indokoltságának és dokumentálásának folyamatos felülvizsgálata;
- a korrupció legkisebb gyanúja esetén jelzés a belső ellenőrzési szerveknek, egységeknek, parancsnokoknak;
- korrupció észlelése esetén mindig vizsgálni kell, milyen munkaszervezési vagy ellenőrzési hiányosságok segítették elő a cselekmények elkövetését, valamint az állomány azon tagjának a felelősségét is, aki az elkövetéskor az eljárás alá vonttal együtt teljesített szolgálatot, kiderítendő: milyen esetleges mulasztás, szakszerűtlen munkavégzés segítette elő a korrupciót;
- belső rendőri normákkal a korrupció észlelése, valamint a korrupció megvalósulása esetén intézkedési rend kialakítása, alkalmazkodva a megelőzés és felderítés igényeinek figyelembevételével kiadott, a rendőri korrupciós cselekmények megelőzésével és visszaszorításával kapcsolatos feladatokról szóló 20/2013. (V. 17.) ORFK utasításhoz, amelynek alapján valamennyi megyei rendőr-főkapitányságnak a helyi szolgálati tevékenysége sajátosságaira figyelemmel saját belső normát kellett kiadnia;
- a korrupciós cselekmények kapcsán induló büntetőügyben nyilvános tárgyalások, különös figyelemmel a kiszabott szigorú ítéletek preventív hatására (az ilyen esetekben azonban figyelembe kell venni az állampolgári jogok országgyűlési biztosának állásfoglalását is, miszerint az állományt nem lehet kötelezni arra, hogy az ilyen tárgyaláson részt vegyen);
- a rendőri munkát szabályozó normákban (jogszabályok, intézkedések, utasítások), valamint a rendőri hivatás etikai kódexében foglaltak maradéktalan betartatása;
- parancsnoki, vezetői példamutatás;
- arra utaló adat esetén a parancsnokok és a felügyeleti szervek által végzett ellenőrzések kiterjesztése a rendőrök szolgálaton kívüli tevékenységére is.